

OBSAH

Úvod	9
I. Cestou k Mnichovu	13
Vývoj česko-německých vztahů v Československu od nástupu Hitlera k moci do anšlusu Rakouska (leden 1933–březen 1938)	14
Cesta k mnichovskému řešení (březen–září 1938)	26
II. Mnichovská konference a její důsledky	45
Příprava a realizace mnichovské konference	46
Sovětský faktor v mnichovské krizi	62
Mnichov a Polsko	67
Mnichov a Maďarsko	75
Konečná podoba nových hranic? Berlínská konference velvyslanců ...	81
Vnitropolitický a ideový vývoj v českých zemích v období druhé republiky	95
Hospodářské a sociální důsledky Mnichova a pomnichovská půjčka	111
III. Cesta k odznamenání Mnichova za druhé světové války	135
Počátky druhého odboje a mnichovská dohoda	136
Churchillovo prohlášení k Mnichovu	146
Uznání československé exilové vlády de iure a mnichovská dohoda ..	152
Velká Británie „definitivně“ odčिňuje Mnichov	167
De Gaullova Francie odznamenává Mnichov	189
Italské prohlášení k Mnichovu	193
Mnichov a příprava obnovy Československa	196
Příprava na mírovou konferenci v londýnském exilu	201
IV. Poválečné návraty mnichovské otázky	215
Reflexe Mnichova: 1945–1948	216
Mírová konference v Paříži	228
Mnichovská dohoda a československé požadavky na mírovou smlouvu s Německem	233
Edvard Beneš a retrospektivní vzpomínky na Mnichov	238
V. S železnou oponou	243
Po únorovém převratu – Mnichov jako nástroj propagandy: 1948–1968	244
Postoj britské diplomacie k Mnichovu po únorovém převratu 1948... 250	
Mnichovská dohoda a Německá demokratická republika (NDR)	256
Mnichovská dohoda a Spolková republika Německo (SRN)	259
Velká Británie a její postoj k mnichovské dohodě v 60. letech	291

Britský pohled na mnichovskou dohodu v době pražského jara.....	308
Velká Británie a československo-západoněmecká smlouva	321
Epilog?	353
Resumé.....	360
Lasting shadows of Munich	360
Literatura a prameny	376

ÚVOD

Mnichovská dohoda podepsaná v noci z 29. na 30. září 1938 (nebo, chcete-li, „Mnichov“) fascinuje již od svého uzavření jako téma nepřeborný zástup autorů z řad profesionálních historiků, novinářů, bývalých politiků či právníků. Je to způsobeno i tím, že stále vyvolává zájem veřejnosti a že se nejedná jen o problém československých dějin. První knižní pojednání o „tajné historii mnichovských ujednání“, nazvané *Histoire Secrète de la Conciliation de Munich*, ostatně vzniklo ve Francii z pera žurnalisty Alfreda Fabre-Luce již v říjnu 1938. Od té doby se jedná doslova o tisíce titulů, vyšly i příslušné diplomatické dokumenty z britské, francouzské, německé, československé a částečně i sovětské strany, paměti či deníky některých aktérů, zejména též Edvarda Beneše, George Bonneta, Nevilla Chamberlaina, Johna Simona, Winstona Churchilla, Antony Edena, lorda Halifaxe, Alexandra Cadogana, Nevila Hendersona, Léona Bluma či Andre François-Ponceta. Rozebírány byly širší příčiny československé krize roku 1938, mezinárodní, vnitropolitické, právní, ekonomické, sociální či vojenské souvislosti Mnichova. Čtenář může porovnávat pohledy československé (české), britské, německé, francouzské, polské, americké či ruské. V době bipolárního vnímání světa pak Mnichov sloužil jako ukázkový příklad ideologicky podmíněných výkladů a nástroj propagandy. Mnichovská dohoda tak byla rozebrána opravdu snad ze všech myslitelných úhlů pohledu, včetně úvah o možnosti bránit vlast navzdory rozhodnutí velmocí, o psychologických následcích Mnichova („mnichovské trauma“), debat o české národní povaze i tzv. národní zradě, následného „mnichovskému syndromu“ ovlivňujícího další směřování československých dějin či uvažování o Mnichovu jako o dohodě velmocí „o nás bez nás“. Řada autorů se pokoušela o alternativní pohledy, přehodnocování či o vyvozování „lekci“ z historie.¹ Významný český historik Robert Kvaček v roce 2003 k tomu na jedné z mnoha „mnichovských konferencí“ podotkl: „Mnichovské téma má tak bohatou historiografii a historickou publicistiku, že jen výčet toho, co by stálo z různých, dokonce z velmi rozdílných důvodů za pozornost, by se obtížně vtěsnilo do obsažné publikace. Máme tedy co dělat s knihovnou, kterou jednotlivý badatel již nezvládne...“²

Vyvstává tedy otázka, proč přicházíme s další knihou o Mnichovu. Je tady snad něco, co nebylo dosud řečeno? Je zde prostor pro nové pohledy? Domníváme se, že ano. Spíše než na mnichovskou konferenci a dohodu samou se však pokusíme zaměřit na její další osud, na proces, jakým byla mnichovská dohoda, řečeno slovy E. Beneše, „odčiněna“, a na to, v jakých souvislostech se s mnichovskou dohodou setkáme jak v průběhu druhé světové války, tak

- 1 Viz např. podnětnou úvahu jednoho z britských autorů K. Robbinse o britské historiografii a jejích proměnách: *Britain and Munich Reconsidered: A Personal Historical Journey*. In: R. EVANS, M. CORNWALL, *Czechoslovakia in a Nationalist and Fascist Europe 1918-1948*, Oxford 2007, s. 231 an., sborník *Munich 1938: Mythes et Réalités*, Paříž 1979 či H. LEMBERG, *Mnichov 1938 a jeho dlouhodobé důsledky pro vztahy mezi Čechy a Němci*. *Soudobé dějiny II*, 1995, č. 2-3, s. 295-307.
- 2 R. KVAČEK, *Glosy o Mnichovu v historiografii*, In: *Mnichovská dohoda, cesta k destrukci demokracie v Evropě*, ed. Jan Němeček, Praha 2004, s. 243.